

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Раман Норі Абдулрахман

«Організаційні умови розвитку масового спорту в Курдистані»,

яка подана на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання та спорту за спеціальністю 24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення

Актуальність обраної теми

Сучасне суспільство має бути активним, впливовим і розвиненим, оскільки відіграє одну з ключових ролей у розробці і реалізації ефективної державної політики, в тому числі у сфері фізичної культури і спорту. Реальний стан функціонування та розвитку сфери фізичної культури і спорту характеризується проблемним полем, а саме, недосконалістю системи взаємовідносин між всіма суб'єктами сфери, що перешкоджає популяризації фізичної культури і спорту. Дієві механізми управління системою масового спорту населення дозволяють усунути причини виникнення проблем неврегульованості на регіональному рівні управління фізкультурно-спортивними організаціями, які спрямовані на популяризацію здорового способу життя населення.

Дисертаційна робота Раман Норі Абдулрахман присвячена актуальній проблемі формування та вдосконалення організаційних основ розвитку масового спорту в сучасному Іракському Курдистані. З урахуванням специфічних умов розвитку Іракського Курдистану через складну внутрішню структуру соціально-економічного життя особливо важливим є пошук оптимального варіанту використання ресурсного забезпечення при обґрунтуванні стратегії вдосконалення організації та управління галуззю. Враховуючи відсутність налагодженої організаційної структури в цій сфері та відповідної системи прийняття та реалізації організаційних рішень, специфіку соціально-економічних, організаційних, географічних, кліматичних, правових, умов, традицій та інших чинників, що впливають на процес

організації рухової активності населення, процес перенесення досвіду сусідніх держав, не є можливим без врахування конкретних умов, що склалися навколо масового спорту. У зв'язку з цим, актуальність роботи не викликає сумніву.

У дисертаційній роботі Раман Норі Абдулрахман систематизовано організаційні умови та визначено оптимальну структурно-функціональну модель розвитку системи масового спорту в Курдистані.

Саме це має дієве практичне значення для обґрунтування концептуальних основ вдосконалення управління масовим спортом.

Зв'язок роботи з науковими планами, темами. Дослідження проведене в рамках теми 1.10 «Теоретичні та прикладні аспекти підприємництва у сучасному спорті» плану НДР НУФВСУ на 2016-2020 рр. (номер державної реєстрації 0116U001622).

Роль автора полягала в обґрунтуванні організаційних умов та розробці концептуальних підходів до формування організаційних умов розвитку масового спорту в Курдистані.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертаційній роботі, відповідають вимогам до такого виду досліджень. Високий рівень обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність забезпечені:

– професійним вирішенням автором низки наукових завдань, що сприяло реалізації поставленої мети дослідження, адекватністю структурно-логічної схеми дослідження визначеній меті: кожен наступний розділ чи підрозділ органічно пов'язаний з попереднім і доповнює його;

– використанням широкої джерельної бази за темою дисертації і достатнім масивом аналітичних даних (посилання містять 203 одиниці);

– достатньою географією та великою кількістю напрямів в апробації отриманих результатів на науково-практичних конференціях, у тому числі й міжнародних;

– результатами впровадження в у практику діяльності Міністерства культури і молоді Іракського Курдистану (управління спорту м. Дахук), а також у навчальний процес кафедри менеджменту і економіки спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України при викладанні дисципліни «Основи публічного управління, менеджменту та маркетингу у сфері фізичної культури і спорту».

Наукова новизна:

- уперше на основі застосування комплексного підходу до визначення та наступного аналізу найбільш значущих факторів розвитку масового спорту в Іракському Курдистані встановлено, що головними складовими компонентами комплексу чинних факторів є зовнішні (макро-) та внутрішні (мікро-) фактори, дослідження сукупного впливу яких дало змогу визначити підходи до формування організаційних основ розвитку масового спорту в Іракському Курдистані;

- уперше здійснено історичну періодизацію розвитку системи фізичної культури і масового спорту в Іракському Курдистані. На підставі застосування комплексу критеріїв якісного та кількісного характеру виділено та охарактеризовано сім етапів розвитку фізичного виховання і спорту в Іракському Курдистані за період з початку минулого століття до сьогодення;

- уперше науково обґрунтовано концептуальну модель структурних комунікацій між суб'єктами масового спорту з урахуванням особливостей його розвитку в Іракському Курдистані, яка передбачає партнерські відносини між сторонами, котрі прямо або опосередковано беруть участь в управлінні цим процесом та наявність єдиного центру, що має організувати та координувати такі комунікації.

- доповнені та розширені знання стосовно пошуку та впровадження нових ефективних форм комунікацій між соціальними інститутами, зацікавленими у розвитку масового спорту (стейкхолдерами). Встановлено що в сучасних умовах найбільш ефективною формою комунікацій та взаємодії між стейкхолдерами може стати корпоративний механізм, заснований на принципах соціального партнерства, реалізація яких забезпечує застосування ідеології, форм та методів узгодження інтересів різних соціальних груп та їх членів з метою конструктивного співробітництва;

- підтверджені дані про те, що необхідною умовою ефективного функціонування та розвитку системи масового спорту у будь-якій країні є забезпечення стабільної організаційної взаємодії соціальних інститутів, що належать до усіх сегментів суспільства (приватного, суспільного та державного), зацікавлених у вирішенні проблеми регулярного залучення населення до рухової активності та здорового способу життя.

Практична значущість роботи полягає в тому, що результати проведених досліджень можуть бути використані в діяльності фізкультурно-спортивних організацій всіх рівнів в Іракському Курдистані, у процесі підготовки фізичного закладами вищої освіти фахівців зі спортивного менеджменту та інших фахівців з фізичного виховання і спорту.

На ступінь обґрунтованості також вказують послідовно викладені результати дослідження та їх аналіз, наукові положення, які виносяться на захист, сформульовані висновки.

Достовірність отриманих результатів забезпечується адекватністю методів дослідження меті і завданням роботи, достатнім обсягом і репрезентативністю емпіричного матеріалу, коректністю статистичної обробки даних.

Оцінка змісту дисертації та її основні положення

Дисертаційна робота складається зі вступу, п'яти розділів, практичних рекомендацій, висновків, списку використаних джерел та додатків. У дослідженні використано 203 наукових та спеціальних літературних джерел. Робота ілюстрована 24-ма рисунками, та 10-ма таблицями. Загальний обсяг роботи складає 212 сторінок.

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, подано зв'язок дисертаційного дослідження з науковими програмами, планами й темами; визначено мету, об'єкт і предмет; сформульовано завдання дослідження; обґрунтовано методологічний апарат дослідження; подано положення наукової новизни та практичної значущості отриманих результатів; розкрито особистий внесок дисертанта; описано сферу впровадження результатів дослідження та вказано кількість публікацій.

У першому розділі **«Теоретичні основи масового спорту як соціального явища Курдистану»** здійснено теоретичний аналіз, систематизацію та узагальнення даних літературних джерел за темою дослідження.

Представлено аналіз та уточнення трактування базових понять, в першу чергу тих, що характеризують об'єкт та предмет дослідження, оскільки жваву дискусію на сьогодні в наукових колах викликає визначення таких понять як «спорт», «масовий спорт», «фізична культура». Розкрито сутність поняття «організаційні умови».

Автором шляхом бібліографічного аналізу було виявлено ті чинники, на важливість яких найчастіше наголошують автори, а також ті, що, найбільше відповідають сучасним соціально-економічним умовам та реаліям розвитку масового спорту в Курдистані, що узагальнено в таблиці 1.2 як найбільш значущі фактори.

Уваги заслуговує ретроспективний аналіз особливостей становлення та розвитку масового спорту в Іракському Курдистані, в результаті якого виділено сім історичних етапів розвитку.

Акцентовано увагу на ставлення представників різних груп населення Іракського Курдистану до спорту, рухової активності і їх ролі у вихованні підростаючого покоління та збереженні здоров'я інших груп населення.

Здобувачем подано висновки до розділу, які розкривають проблему та зміст кожного підрозділу.

У другому розділі **«Методи та організація дослідження»** обґрунтовано доцільність застосування методів відповідно до мети, завдань, об'єкту та предмету дослідження. Розкрито етапи проведення дисертаційного дослідження. Дослідження здійснювалось упродовж 2016 – 2020 рр.

У третьому розділі **«Структурно-функціональний аналіз системи управління масовим спортом в Іракському Курдистані»** наведено та інтерпретовано результати власних соціологічних досліджень автора, проведених у формі анкетного опитування фахівців з масового спорту в Курдистані.

У розділі представлено аналіз організаційної структури управління масовим спортом в Іракському Курдистані, що дозволило автору сформулювати основи системоутворення та управління масовим спортом у розрізі державного, громадського та приватного секторів.

На нашу думку, автором досить вдало висвітлено комплекс основних проблем, які пов'язані з наявністю ряду протиріч організаційного характеру та істотно впливають на розвиток масового спорту в країні.

В результаті обробки запропонованих автором анкет, представлено обґрунтування умов взаємодії зацікавлених організацій в процесі управління масовим спортом в Іракському Курдистані. Це дозволило дисертанту виявити і сформулювати деякі особливості, що характеризують досліджувану систему. Запропоновано організаційну структуру суб'єктів взаємодії в системі масового спорту, яка може стати ключовою ланкою координації

діяльності всіх зацікавлених суб'єктів, що діє відповідно до принципів корпоративного партнерства, а саме: законність, добровільність, соціальна відповідальність.

Контент-аналіз правових документів, в яких прямо чи опосередковано визначаються умови взаємодії організацій в системі масового спорту, показав, що ці всі організації, володіючи нормативно-цільовою установкою на взаємодію, не мають структурної моделі та механізму для її реалізації.

На підставі даних, отриманих автором в результаті аналізу нормативних документів і опитування фахівців, а також з урахуванням динаміки змін, що відбуваються в сфері масового спорту, які обґрунтовують необхідність узгодження стратегічних рішень, прийнятих різними структурами, котрі прямо або опосередковано беруть участь в процесі управління системою масового спорту, дисертантом виявлені функції управління, що вимагають першочергової реалізації.

У четвертому розділі **«Обґрунтування концепції формування та вдосконалення організаційних основ розвитку масового спорту в Курдистані»** обґрунтовано концептуальні основи подальшого розвитку масового спорту в Курдистані. Ґрунтовно охарактеризовано передумови створення концепції, які умовно поділені на такі основні групи: соціальні; економічні; біологічні та особистісні.

В рамках соціального проекту розвитку масового спорту в Іракському Курдистані автором визначено основні його завдання та принципи, що дозволило визначити основні правові характеристики багатосторонніх договірних відносин, а також перспективні управлінські можливості, що впливають з них. Визначено основні правові характеристики багатосторонніх договірних відносин, а також перспективні управлінські можливості, що впливають з них.

Проведені організаційний аналіз та організаційний діагноз дозволили визначити ряд першочергових управлінських дій, що дозволять вдосконалити процес управління масовим спортом, а також визначити основні заходи щодо

вирішення проектних завдань (в порядку пріоритетності).

Розроблено та експертно оцінено ефективність розроблених модельних чинників, що забезпечують умови для побудови моделі ефективної взаємодії організацій в управлінні масовим спортом. Автором визначено оптимальні умови для застосування традиційних і інноваційних напрямів та форм взаємодії; визначено шляхи зниження негативного впливу окремих соціально-економічних чинників на процес взаємодії; здійснено прогноз можливих реакцій окремих структур на управлінські нововведення.

На наш погляд, є досить вдалим представлення структурної моделі взаємодії між суб'єктами масового спорту та напрями зв'язків у вигляді графа Бержа.

У п'ятому розділі **«Аналіз і узагальнення результатів дослідження»** проведено узагальнення експериментальних даних та теоретичного аналізу. Сформовані основні результати дисертаційного дослідження, розкрита практична і теоретична значущість проведеної роботи. Виокремлено дані, які отримані під час дисертаційного дослідження.

Так, отримали підтвердження дані про те, що необхідною умовою ефективного функціонування та розвитку системи масового спорту є забезпечення стабільної організаційної взаємодії соціальних інститутів, що належать до усіх секторів суспільства (приватного, суспільного та державного), зацікавлених у вирішенні проблеми регулярного залучення населення до рухової активності та здорового способу життя.

Доповнено та розширено знання щодо закономірностей функціонування та розвитку масового спорту як важливого соціального феномена сучасного світу. Зокрема це стосується пошуку та впровадженню нових ефективних форм комунікацій між соціальним інститутами, зацікавленими у розвитку масового спорту (стейкхолдерами). В сучасних умовах найбільш ефективною формою комунікацій та взаємодії між стейкхолдерами може стати корпоративний механізм, заснований на принципах соціального партнерства та відповідальності, реалізація яких забезпечує застосування форм та методів

узгодження інтересів різних соціальних груп та їх членів з метою конструктивного співробітництва.

На основі застосування комплексного аналізу встановлено, що головними складовими компонентами комплексу чинних факторів є зовнішні (макро-) та внутрішні (мікро-) фактори, дослідження сукупного впливу яких дало змогу визначити підходи до формування організаційних основ розвитку масового спорту в Курдистані. Здійснено історичну періодизацію розвитку системи фізичної культури і масового спорту в Курдистані. Науково обґрунтовано концептуальну модель структурних комунікацій між суб'єктами масового спорту з урахуванням особливостей його розвитку в Іракському Курдистані, яка передбачає партнерські відносини між сторонами, котрі прямо або опосередковано беруть участь в управлінні цим процесом та наявність єдиного центру, що має організовувати та координувати такі комунікації. Передумовами створення моделі стали проведені аналіз особливостей структури і функцій різних організацій, які забезпечують управління масовим спортом в провінції Дахук Курдистану. Відповідно до програми дослідження проведено аналіз та виявлено традиційні форми їх взаємодії, а також визначено необхідні для ефективного управління, але відсутні в наявному процесі управління, різні види взаємозв'язків між ними.

Загальні висновки дослідження засвідчують вирішення поставленої мети і розкривають вирішення поставлених завдань.

Стиль і мова дисертації. Наукова робота у вигляді дисертації та автореферат написані методично грамотно, науковою українською літературною мовою, характеризуються єдністю мети, завдань, змісту та висновків, що свідчить про особистий внесок здобувача в науку.

Повнота викладення наукових положень, висновків та рекомендацій здобувача в опублікованих працях

Основні положення дисертаційного дослідження представлені в восьми публікаціях, серед яких: п'ять статей у наукових фахових виданнях України, що мають статус міжнародних, три – у збірниках статей та тез.

Детальний аналіз представлених рукопису та автореферату дисертації дає підстави констатувати ідентичність автореферату й основних положень дисертації.

Загалом позитивно оцінюючи дисертаційну роботу, звертаємо увагу на окремі **недоліки і дискусійні питання:**

1. В першому розділі роботи доцільно було би представити характеристику та аналіз нормативно-правового механізму функціонування та розвитку масового спорту в Курдистані.
2. У другому розділі детальніше необхідно було би представити технологію застосування експертного оцінювання: які саме результати дослідження підлягали експертній оцінці: чи запропонована концепція, чи структурна модель, чи процедура атестації кадрів, а також відобразити це у загальних висновках.
3. На нашу думку, дискусійним є питання віднесення до другого етапу запропонованої атестації фахівців масового спорту оцінка їх діяльності на основі вивчення наявної звітної і статистичної документації за останні п'ять років із запропонованими показниками, оскільки, на наш погляд, це характеризує стан функціонування всієї системи масового спорту.
4. Вважаємо, що п.4.3.1. доцільніше було би назвати «Паспортизація об'єктів масового спорту як економічна основа його розвитку», оскільки саме цьому аспекту присвячено його зміст.
5. У 4 висновку бажано було б конкретизувати організаційні резерви, які виявлено в результаті організаційного аналізу та організаційного діагнозу діяльності суб'єктів масового спорту у Іракському Курдистані.

Проте, висловлені нами зауваження і дискусійні питання не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи Раман Норі Абдулрахман і не знижують наукову і практичну значимість отриманих результатів.

Висновок. На підставі викладеного вважаю, що дисертаційна робота Раман Норі Абдулрахман «Організаційні умови розвитку масового спорту в Курдистані» є самостійним та завершеним науковим дослідженням, у якому отримані нові науково обґрунтовані результати, відповідає вимогам пп. 9, 11 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567 (зі змінами), а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання та спорту за спеціальністю 24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення.

Офіційний опонент:

кандидат наук з фізичного виховання та спорту,
доцент, проректор з науково-педагогічної роботи
Харківської державної академії фізичної культури

Г.М. Пуятіна

Підпис Пуятіної
Засвідчую
Начальник відділу кадрів
«12» 2021

Г. Мірошніченко